

Pregledni članak / Subject review

UDK/UDC 338.48.001.13 (497.5 Mrežnica)

mr. sc. Krešimir Veble¹

Ivana Varičak, dipl. oec.²

Ksenija Stipčić, struč. spec. oec.³

RIJEKA MREŽNICA – DESTINACIJA ODGOVORNOG TURIZMA

River Mrežnica – Destination of Responsible Tourism

SAŽETAK: Karlovačka županija poznata je kao hidrološki bogato područje, a rijeka Mrežnica ubraja se među najljepše hrvatske rijeke Dinarskog krša. Cilj ovog rada je analizirati postojeću situaciju vezanu uz sve turističke aktivnosti koje se odvijaju uz rijeku. Koristeći SWOT analizu kao i *carrying capacity* utvrditi će se budući pravci i smjernice razvoja odgovornog turizma na način da turistički razvoj niti u jednom trenutku ne ugrožava biološku i krajobraznu raznolikost niti staništa ugroženih i zaštićenih vrsta. U isto vrijeme vodit će se briga da od turističkog razvoja korist ima i lokalno stanovništvo koje živi uz Mrežnicu. Na taj način znatno će se poboljšati kvaliteta turističke usluge, produžiti turistička sezona koja je sada samo ograničena na ljeto i stvoriti mogućnosti za razvoj drugih uslužnih i proizvodnih djelatnosti.

Ključne riječi: odgovorni turizam, SWOT analiza, carrying capacity

ABSTRACT: Karlovac County is known as the richest hydrologic Croatian territory, and the river Mrežnica is among the most beautiful Croatian rivers. The objective of this paper is to analyze the current situation relating to all tourist activities carried out near the river Mrežnica. Using the SWOT analysis as well as carrying capacity, future directions and guidelines for the development of responsible tourism in a way that tourism development at any time does not threaten the biological and landscape diversity or threaten habitats of threatened and endangered species, will be determined. At the same time it will be taken into consideration that tourism development benefits the local population living along the river Mrežnica. That way the quality of tourism services will significantly improve, the tourist season which is now limited to the summer only, will be extended and opportunities for development of other services and production activities will be created.

Keywords: responsible tourism, SWOT analysis, carrying capacity

¹ Vodovod i kanalizacija, kresimir.veble@ka.t-com.hr

² Veleučilište u Karlovcu, ivana.grgat@vuka.hr

³ Ksenija_stipcic@net.hr

1. UVOD

Turizam, koji želi biti održiv i uspješan na dugi rok mora u svom planiranju i razvoju uvažavati osnovne postulate održivog razvoja i odgovornog turizma, pri čemu vrlo često može doći do konflikta između ekonomske i društvene perspektive razvoja turizma (primjerice povećanje broja turista, noćenja, prihoda, kapaciteta, zaposlenosti, uključenosti lokalnog stanovništva) i razvoja turizma iz perspektive okoliša (primjerice zaštita prirodnih, kulturnih, povijesnih i dr. resursa).⁴ Za ovaj oblik turizma često se koristi i izraz "odgovorni turizam" koji podrazumijeva turizam koji maksimalizira pozitivne učinke za lokalnu zajednicu, minimizira negativne socijalne i prirodne učinke te pomaže lokalnom stanovništvu sačuvati svoju kulturu i okoliš.⁵ Prema tome, odgovorni turizam ima za cilj ostvariti održivi razvoj, odnosno gospodarski rast, zaštitu okoliša, integritet i socijalnu pravdu.

Kroz Karlovačku županiju protječu četiri rijeke: Kupa, Korana, Dobra i Mrežnica sa svojim pritocima. Dvije od tih rijeka izvire u nacionalnim parkovima: Korana u NP Plitvička jezera, a Kupa u NP Risnjak. U određenim dijelovima svojeg toka one su i granične rijeke: Korana s Bosnom i Hercegovinom, a Kupa sa Slovenijom. Rijeka Mrežnica predstavlja iznimno važno stanište za niz vrsta ihtiofaune, ornitofaune, vodozemaca i biljaka vezanih uz vlažna staništa. Najzastupljeniji tip staništa su šume, ponajprije šume hrasta kitnjaka i bukove šume. Trenutno se rijeka Mrežnica ne štiti niti jednom od postojećih kategorija zaštite iako se radi o izuzetno ekološki osjetljivom području na kojem je moguće razvijati samo odgovorni turizam, turizam koji vodi računa o održivosti, odnosno o kapacitetima područja i prihvatu onog broja turista koji svojim boravkom i aktivnostima neće ostaviti štetne posljedice na okoliš.

2. RIJEKA MREŽNICA

Područje rijeke Mrežnice, njegovo stanovništvo i šira društvena zajednica imaju potencijal za razvoj sportsko-rekreativnog, ruralnog i ekoturizma koji bi se temeljili na načelima održivosti čime bi se znatno unaprijedio sadašnji ekonomski položaj i produžila turistička sezona.

2.1. Prirodna obilježja

Reljef područja Mrežnice može se okarakterizirati kao brdsko područje ispresijecano nizinskim područjima dolinskih dijelova riječnih i potočnih tokova, te kanjonskih dijelova tokova Mrežnice i Tounjčice. Rijeka Mrežnica ima zatrpano špiljsko vrelo, a izvor je smješten kilometar sjeverno od Popovića Vrha na nadmorskoj visini od 260 metara. Mrežnica utječe u Koranu u istočnom dijelu Karlovca – kod Turnja, a visinska razlika od izvora do ušća iznosi 148 metara. Zračna linija od izvora do ušća

⁴ Bučar, K.; Škorić, S., Prebežac, D.: Pravila ponašanja u turizmu i njihov utjecaj na održivi razvoj, *Acta Turistica*, Vol. 22, No. 2, Zagreb, 2010.

⁵ Center for Responsible Tourism, <http://www.responsibletravel.org/home/index.html> (06.05.2012.).

je svega 42 kilometra, a stvarna duljina rijeke iznosi 64 kilometra. Protok i vodostaj Mrežnice ovise o godišnjem dobu i količini padalina u okružju te prosječno iznosi 34 m³/s s prosječnim minimumom od cca 6 m³/s u gornjem toku ljeti i maksimalnim protokom od 60 m³/s u proljeće. U slivu Mrežnice nalazi se mnogo podzemnih i nadzemnih pritoka, a među njima najznačajniji su Tounjčica, Suvača i Svetojurac. Prosječna dubina rijeke je oko 2.5 metara, a najveća dubina je 20 metara u blizini kamenoloma u Donjem Zvečaju. Od izvora do mjesta Belavići u geološkoj prošlosti odvijala se dubinska erozija te je tako nastao kanjon usječen u plitkom kršu ukupne dužine 58 kilometara, što je oko 90% ukupne duljine Mrežnice.

Nastajanje slapova, odnosno sedrenih barijera, složen je proces koji ovisi o nizu bioloških i kemijskih čimbenika. Naime, slapovi su građeni od sedre – šupljikave stijene koje nastaju u krškim rijekama taloženjem kalcijevog karbonata (CaCO₃) posredovanjem živih organizama u prvom redu alga i mahovina pri čemu dolazi do inkrustacije biljaka kalcijevim karbonatom. Rijeka Mrežnica je upravo zbog svojih sedrenih barijera koje su njezin temeljni fenomen izuzetno ekološki osjetljiva jer svaki poremećaj izazvan npr. onečišćenjem vode može imati za posljedicu ugrožavanje opstanka biocena (životnih zajednica) neophodnih za razvoj i nastanak sedre. Mrežnica u svom toku ima čak 93 sedrena slapa koji su ispresijecali rijeku i stvorili među sobom ujezerene dijelove. Najviši slap zove se Šušnjar i visok je oko 13 metara.

Sustavna floristička istraživanja porječja rijeke Mrežnice nisu provedena sve do kolovoza 2006. i 2007. godine kada su rađena terenska istraživanja za potrebe izrade stručne podloge. Istraživanja su obuhvatila područja od izvora Mrežnice do utoka Tounjčica te izvor Rudnice. Utvrđena je 121 biljna vrsta od kojih je 56 zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05), odnosno Pravilnikom o proglašenju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim (NN 7/06). Vrste koje su ugrožene na nacionalnoj razini nalaze se u crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske.⁶

Prema provedenim ihtiološkim istraživanjima te podacima iz Crvene knjige ugroženih riba Hrvatske, rijeka Mrežnica sa svojim pritocima stanište je značajnog broja rijetkih, ugroženih i/ili zaštićenih vrsta slatkovodnih riba. U kategoriji ugroženih vrsta na nacionalnoj razini nalazi se nekoliko vrsta vodozemaca i gmazova, sisavaca i ptica.

2.2. Opasnosti i rizici

Rijeka Mrežnica je kao ekološki vrijedno područje na regionalnoj i nacionalnoj razini, konstantno izložena prijetnjama i pritiscima koji ugrožavaju njezinu biološku i krajobraznu raznolikost. Gornji dio toka rijeke još se uvijek djelomično nalazi u minski sumnjivom području, a neophodan je i nadzor i kontinuirani monitoring nad aktivnostima koje se provode na vojnom poligonu Eugen Kvaternik na čijem se području nalazi izvorišni dio Mrežnice. Nekadašnja tvornica celuloze Simo Dimić u

⁶ Hrščak, V. I dr.: **Stručna podloga za zaštitu porječja rijeke Mrežnice**, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2007., str. 57.

Plaškom i njezini nesanimirani spremnici kemikalija u neposrednoj blizini Dretulje, pritoci Mrežnice i danas predstavljaju veliku opasnost, jednako kao i jadranski naftovod. Potencijalnu opasnost čini i blizina magistrale i željeznice kao i blizina kamenoloma u Tounju i Donjem Zvečaju.

3. TURIZAM NA RIJECI MREŽNICI

Već je u uvodnom dijelu rečeno kako rijeka Mrežnica spada u turističku atrakciju i da kao takva može, kroz turizam, lokalnom stanovništvu i široj društvenoj zajednici pružiti prosperitet. Hrvatska je danas slabo pozicionirana kao ekodestinacija, unatoč razmjerno dobroj raspoloživosti prirodnih resursa. Na području Mrežnice društveni uvjeti razvoja ekoturizma također nisu povoljni jer još uvijek nema stvarnih ekonomskih poticaja, a vrlo često ni osnovne komunalne infrastrukture koja je uvjet razvoja turizma. Slaba razvijenost uzrokovana je činjenicom nedostatka kvalitetnih i educiranih kadrova, a potrebu za tim nisu prepoznali ni nosioci razvoja turističke politike. Na taj način razvoj ekoturizma nema stvarnu podršku ni među turističkim stručnjacima ni među političarima, iako se pojam ekoturizma deklarativno koristi i u cilju promocije i formiranja cijena turističkih usluga. Uz to, zbog nedostatka sredstava i zaštita okoliša se provodi više deklarativno nego stvarno, osobito izvan nacionalnih parkova i parkova prirode, što usprkos privlačnosti krajolika ne može zadovoljiti ekoturiste kao izrazito zahtjevne po pitanju očuvanja okoliša.⁷ S razvojem ekoturizma povezano je ekološko osvješćivanje turista i domicilnog stanovništva. Ne radi se samo o „zdravom“ turizmu već i o aktivnostima nositelja ponude i potražnje kako bi se očuvale prirodne vrijednosti destinacije.

Zbog nepostojanja tradicije turizma na području rijeke Mrežnice, lokalno stanovništvo je uglavnom nezainteresirano za turizam. Razlozi vrlo malog broja turističkih seoskih obiteljskih gospodarstva mogu se tražiti u ekonomskoj politici jer bez prikladne ekonomske politike nema niti efikasne turističke politike. Udio kontinentalnog turizma od 5% u ukupnom turističkom prometu ide u prilog toj činjenici.

3.1. Sportsko-rekreativni turizam

Sportsko-rekreativni turizam je turizam u kojem je sport glavni motiv putovanja i boravka turista u turističkom odredištu, a pojavljuje se u sljedećim oblicima: natjecateljski sportski turizam, zimski sportsko-rekreacijski turizam i ljetni sportsko-rekreacijski turizam⁸, od kojih je potonji primjenjiv za turizam na Mrežnici.

⁷ Čorak, S.; Mikačić, V.: **Hrvatski turizam – plavo, bijelo, zeleno**, Institut za turizam, Zagreb 2006., knjiga broj 3, str. 159.

⁸ Bartoluci, M.: **Odnos turizma i sporta** u M. Bartoluci (ur.), Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog skupa „Menadžment u sportu i turizmu“ Turizam i sport, Zagreb, 2004., str. 21.

3.1.1. Kanuing i rafting

Zbog brojnih slapova na Mrežnici i nakon izgradnje H.E. Lešće na Dobri⁹ sve više turističkih agencija orijentiralo se na Mrežnicu kao rafting odredište. Vožnja raft čamcima je vrsta sporta u kojem se u manjim ili većim grupama spušta specijalnim gumenim čamcima niz riječne brzake. Čamci dužine 3 do 6 metara izgrađeni su od izuzetno otporne gume s više zračnih komora¹⁰. Vožnja takvim čamcima niz slapove Mrežnice pogotovo za niskih vodostaja je neprimjerena i neprihvatljiva zbog izravnog uništenja sedrenih barijera. Rafting i kanuing na Mrežnici nisu regulirani i ne zna se tko je mjerodavan, tko postavlja pravila i na kojem području, stoga je potrebno prvenstveno riješiti ta pitanja kako bi se moglo nastaviti s razvojem ovog oblika turizma.

3.1.2. Kupališne aktivnosti

Pristup do Mrežnice moguć je uglavnom seoskim uskim, neasfaltiranim putovima koji su prije vodili do nekadašnjih vodenica. Kupanje na Mrežnici se uglavnom odvija na ravnim livadama tzv. „lukama“. U Mrežničkom Brigu i Zvečaju postoje kupališta s ugostiteljskom ponudom, uređenim prilazima vodi, skakaonicama, dječjim igralištima i ostalim potrebnim sadržajima. U ljetnim mjesecima, pogotovo vikendom dolazi do prekapacitiranosti istih. Stvarnu prijetnju zagađenju vode predstavlja neriješeni problem parkiranja te neadekvatni sanitarni čvorovi.

3.1.3. Ribolov

Ribolov se odvija u tri revira i to: SRD Slunj od izvora do mosta u Tržiću, SRD Ogulin od mosta u Tržiću do Generalskog Stola, a KŠR Duga Resa od Generalskog Stola do grada Karlovca. Za prvi revir najznačajnija je potočna pastrva i način lova mušičarenjem, a uz redovito poribljavanje koje vrši SRD Slunj sve više sportskih ribolovaca koriste način ribolova „ulovi pa pusti“. Dnevna karta za ribolov mušičarenjem prodaje se za 150 kuna, dok cijena za stacionarni ribolov u donjem toku rijeke stoji 60 kuna za ulov šarana, soma, štuke, mreke, itd. Ribolov kao takav je bitan segment turizma i uz odgovorno gospodarenje ima veliki potencijal pogotovo u smislu produženja turističke sezone jer sezona ribolova traje gotovo cijelu godinu.

3.1.4. Biciklizam

Područje oko rijeke Mrežnice obiluje izvrsnim biciklističkim terenima, a biciklističke staze promiče i postavlja lokalna i županijska turistička zajednica. Na biciklističkim rutama nalaze se i smještajne jedinice koje nude i usluge najma bicikla, popravka i servisiranja¹¹. Važno je napomenuti kako ovaj način turizma produžuje sezonu najmanje četiri mjeseca.

⁹ Stvaranjem akumulacijskog jezera na Dobri uništena je najkvalitetnija kajak i kanu staza na brzim vodama u Hrvatskoj.

¹⁰ Jajčević, Z.; Pažur, B.; Hemar, E.: *Zlatna knjiga hrvatskog kajakaštva na divljim vodama*, Libara Editio d.d., Zagreb 2011., str. 286.

¹¹ Turistička zajednica karlovačke županije, www.tzkz.hr (02.05.2012.).

3.1.5. Lov

Temeljem uvida u lovno gospodarske osnove tri najveće lovačke udruge koje zauzimaju glavninu područja toka rijeke Mrežnice (lovište Eugen Kvaternik, Perjasička Kosa i Zvečaj) lovni turizam ne predstavlja veliki potencijal. Od lovne divljači je uz rijeku interesantna samo divlja patka, pri čemu je važno voditi računa da se iste zbog zaštite okoliša odstreljuju čeličnom, a ne olovnom sačmom. Ova vrsta lovnog turizma odvija se uglavnom izvan kupališne sezone.

3.2. Ruralni turizam

Ruralni turizam podrazumijeva proces razvoja seoskih gospodarstva u turističke destinacije, s mogućnošću preuzimanja starinskih načina poljodjelstva, gdje se u poljodjelske aktivnosti mogu uključivati i turisti. U ponudi mrežičkog kraja trebala biti jednostavna jela temeljena na domaćim proizvodima (riječna riba, sir, med, jaja, domaći kruh itd.) što bi utjecalo na valorizaciju autohtonih poljoprivrednih proizvoda. Ruralni turizam pruža mogućnosti u vidu seoskih gospodarstva koja daju izvoran proizvod i usluge, no na području rijeke Mrežnice takva gospodarstva ne postoje. Sela uz rijeku se mijenjaju, mnoge tradicijske drvene kuće su prazne i zapuštene, a neke i razrušene. Na temelju seoske arhitekture bilo bi potrebno stare i zapuštene kuće adaptirati i staviti u funkciju turizma. Ovakvim pristupom otvorila bi se mogućnost spašavanja autohtone graditeljske baštine, otvorila nova radna mjesta i spriječila depopulacija.

3.3. Ekoturizam

Ekoturizam danas je jedna od najčešće spominjanih i medijski najviše zastupljenih vrsta turizma u svijetu, iako se ne ubraja u najvažnije vrste po ostvarenom prometu, a pogotovo ne po ostvarenim prihodima. Kao što je već rečeno, u Hrvatskoj je ovaj oblik turizma, unatoč deklarativnoj podršci, ostao neznatno razvijen, a stvarni poticaji njegovu širenju su izostali. Unatoč tome, u konkretnom slučaju neophodno je važno insistirati na odvijanju ekoturizma u prirodno očuvanom prostoru, korištenju jednostavnih vrsta smještaja, uključujući i ograničavanje broja posjetitelja. U tom smislu kao prioritet i potreban preduvjet važno je naglasiti potrebu zaštite rijeke Mrežnice na državnom ili regionalnom nivou. Razvoj ekoturizma prati i širenje mreže pješačkih staza, zaštita i obnova spomenika, vodenica i tradicionalnih kuća, kao i pretvaranje napuštenih i oštećenih kuća u kuće za odmor. Naglasak je također na prožimanju s ruralnim i kulturnim turizmom, te funkcionalna povezanost s odmorišnim turizmom.

3.4. Određivanje prihvatnog kapaciteta područja rijeke Mrežnice

Svako turističko područje bez obzira na svoje prostorne granice, ulazi u turistički razvoj sa svojevrsnim rizikom moguće saturacije. Rizik će biti manji, što je više spoznaja o budućem, što je više anticipirana budućnosti, ali i što egzaktnijih spoznaja o

mogućim ili dopustivim granicama razvoja. Pojam *carrying capacity* (prihvatni kapacitet) nastao je iz potrebe za utvrđivanje takve granice. Prihvatni kapacitet je pojam koji predstavlja maksimalnu razinu opterećenja koje lokalni i regionalni ekosustavi mogu podnijeti ukoliko se želi ostvariti održivi razvoj.¹²

Kada se jednom ustanovi odnos turističkog korištenja i zaštite rijeke Mrežnice na red treba doći utvrđivanje kapaciteta i njihov prostorni razmještaj, kako bi se poštujući principe ekonomičnosti i rentabilnosti zaštitio prirodni resurs. Ova metoda na neki način suprotstavlja se praksi da razvojnom odlukom diktiraju pretežno gospodarski kriteriji odnosno kriteriji neposrednog profita. Koji je to promet turista ili koje su to i kolike posljedice što ih turizam mora postići kako bi se moglo konstatirati da ostvareni rezultati odgovaraju mogućnostima resursa, prva su i veoma važna pitanja koja traže što egzaktnije odgovore koji su mogući samo kroz analizu *carrying capacity* aspekata.

Fizički aspekt određen je prostorom koji se turistički aktivira što znači da je bitno utvrditi veličinu tog prostora i broj posjetitelja na prostornoj jedinici. U tom smislu potrebno je prostornim planovima gradova i općina na području rijeke Mrežnice odrediti turističke zone, nadalje odrediti ciljno tržište te razraditi turističku ponudu.

Okolišni (ekološki) aspekt je osobito ugrožen u ljetnim mjesecima za vrijeme niskih vodostaja, malog protoka i povišene temperature rijeke zbog neadekvatne komunalne infrastrukture. Veliku opasnost za Mrežnicu predstavlja prolaz jadranskog naftovoda, kao i blizina državne ceste, željeznice i dva kamenoloma. Iznimno važno je započeti rješavati pitanje komunalne i cestovne infrastrukture, a gospodarskim subjektima uz rijeku omogućiti poslovanje samo uz uvjet ispunjavanja potrebnih standarda za rad u ekološki osjetljivom području.

Biološki aspekt određuje se stupnjem uznemirenosti životinjskog svijeta, odnosno brojem posjetitelja koji na određenim punktovima mogu na bilo koji način negativno utjecati na svijet flore i faune. Stvarno stanje moguće je ustanoviti provođenjem nadzora i kontrole, praćenjem promjena i u skladu s time reagirati, te sankcionirati svako neprimjereno ponašanje (buka, smeće, vandalizam, krivolov). Iznimno je važno vršiti konstantnu edukaciju posjetitelja i lokalnog stanovništva (poučne staze, predavanja, prikazivanje dokumentarnih filmova, radionice,). Nadalje, je potrebno napraviti istraživanje vezano uz problematiku raftinga, odrediti moguće termine za tu vrstu vožnje po rijeci ili tu aktivnost usmjeriti na kanuing u gumenim kanuima za dvije osobe ustanovi li se to prihvatljivijim rješenjem. Pritom je potrebno uvesti sustav plaćanja naknada za sve organizirane dolaske na rafting ili kanuing na rijeci Mrežnici.

Socijalni aspekt je mjerilo kojim se utvrđuje najveća gustoća turističkih posjeta u određenoj zoni koju tolerira lokalno stanovništvo, što zasada na području rijeke Mrežnice nije problem čak niti u ljetnim mjesecima. Kroz edukacije i radionice na te-

¹² Pravdić, V.: Sustainable Development: Its Meaning, Perception and Implementation – The case of ecotourism in Croatia, *Društvena istraživanja*, Vol. 12, No.3-4, Zagreb, str. 285-309.

mu turizma potrebno je kod lokalnog stanovništva razvijati znanja i vještine važne u turizmu, motivirati ih na sudjelovanje u turističkim aktivnostima i utjecati na promjenu dosadašnje svijesti.

Psihološki aspekt se odnosi na turiste odnosno najveći mogući broj turista koje pojedina destinacija može podnijeti, a da je nivo njihova zadovoljstva na najvećoj mogućoj razini. Svako prelaženje granica, stvara suprotni efekt i vodi nezadovoljstvu turista. Problem malog broja kupališta u ljetnim mjesecima potrebno je riješiti povećanjem njihova broja u skladu s prostornim planovima te razraditi sportske sadržaje, ugostiteljske i smještajne kapacitete. Cjenovna politika rukovođena kvalitetom ponude i potražnje za turističkim proizvodima i uslugama na rijeci Mrežnici u konačnici može efikasno regulirati broj posjetitelja.

Tranzitni aspekt je vezan uz prometnice i kvalitetu dolaska iz emitivne u receptivnu zonu. U tom širem smislu područje rijeke Mrežnice povezano je na zadovoljavajući način.

3.5. SWOT analiza

SWOT analiza koristi se kao metoda za prepoznavanje i utvrđivanje ključnih čimbenika razvoja, potencijala za razvoj te razvojnih ograničenja pojedine turističke destinacije. To je kvalitativna analitička metoda, koja kroz četiri čimbenika nastoji pokazati unutarnje snage (engl. *strengths*) i slabosti (engl. *weaknesses*), te uzeti u obzir stanje i trendove razvoja turizma u širem okruženju i ukazati na osnovne razvojne prilike (engl. *opportunities*) i prijetnje (engl. *threats*) koje od tamo dolaze. U sljedećoj tablici analizirane su snage i slabosti te prilike i prijetnje za razvoj turizma u području rijeke Mrežnice.

Tablica 1. SWOT analiza

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • povoljan geoprometni položaj (blizina Zagreba i prometnica koje vode prema moru) • atraktivnost i očuvanost prirodnog resursa • postojeći kapaciteti kao temelj daljnjeg razvoja • ekološki zdrava sredina • niska razina kriminala i osobna sigurnost gostiju • autentična graditeljska baština 	<ul style="list-style-type: none"> • nedovoljno izgrađen identitet (marka) turističke destinacije • nedovoljan i nestručan angažman na nivou lokalne zajednice koji za posljedicu ima stihijski razvoj turizma bez jasne strategije i definirane turističke ponude • nedostatak profesionalnog menadžmenta u turizmu • nedovoljan i loš marketing i promocija • nedostatak financijskih sredstava • nedostatna komunalna infrastruktura • odljev kadrova, mladih i visokoobrazovanih • needuciranost lokalnog stanovništva

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • razvoj selektivnih oblika turizma (eko turizam, izletnički i vikend turizam, sportsko- rekreacijski turizam, eno-gastro turizam, ribolovni turizam te kulturni turizam) • jačanje svijesti šire društvene zajednice o potrebi ulaganja u razvoj turizma • zaštita porječja rijeke Mrežnice u cijelosti ili na lokalnom nivou kao temelj za osmišljavanje i provedbu turističke strategije • jačanje svijesti potencijalnih gostiju o potrebi i privlačnosti ponuđenog tipa odmora i boravka u destinaciji 	<ul style="list-style-type: none"> • ekološki incidenti i ugroženost prirodnog resursa kao najvažnijeg turističkog potencijala zbog nebrige i ne poduzimanja potrebnih radnji kako bi se rijeka Mrežnica formalno zaštitila (profit ispred zaštite) • nedovoljan angažman lokalnog stanovništva u turističkim aktivnostima i ne poduzimanje potrebnih radnji kako bi se to stanje promijenilo • nedovoljan angažman na nivou lokalne zajednice u osmišljavanju turističke ponude temeljene na jasnoj strategiji • konkurencija snažnijih susjeda (Karlovac, Ogulin)

Izvor: vlastita izrada autora

Sve interesne skupine kao što su primjerice lokalna i regionalna vlast, vlasnici smještajnih i ugostiteljskih objekata, lokalno stanovništvo, moraju raditi na jačanju snaga i iskorištavanju prilika iz okoline kako bi se turizam što kvalitetnije razvio. S druge strane potrebno je raditi na smanjivanju navedenih slabosti i ublažavanju prijetnji iz okoline.

4. ZAKLJUČAK

Odgovorni turizam je filozofija razvoja turizma temeljena na načelima održivosti. Područje rijeke Mrežnice izuzetno je ekološki osjetljivo područje te je stoga gospodarski razvoj tog područja, uključujući i razvoj turizma, potrebno temeljiti na postavkama održivog razvoja jer će se na taj način očuvati ili čak poboljšati kvaliteta tog turističkog resursa.

Pozitivne strane zbog kojih se lokalna zajednica treba odlučiti na razvoj održivog turizma potvrđuje se gospodarskim razvojem: izgradnjom smještajnih kapaciteta i druge infrastrukture (promet, ceste, kanalizacija i dr.), uljepšavanjem okoliša, povećavanjem zapošljavanja, razvojem trgovine i drugih usluga. Uključivanje lokalnog stanovništva ne podrazumijeva samo njihovo sudjelovanje radom i uslugama već i prihod od turizma kojim trebaju biti financirane škole, bolnice ili javne usluge.

Sadašnja situacija opterećena problemima financiranja, neusklađenih zakona, nedovoljne koordinacije i suradnje među resornim tijelima državne uprave, nedovoljna informiranost javnosti o problemima zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, nedostatan inspekcijski nadzor i dr. konstantno rade jaz između odgovornog turizma kao krajnjeg cilja koji postaje sve udaljeniji i turističke prakse danas. Korištenje i zaštita prirode, područja su koja više ne mogu biti izvan ekonomije i politike razvoja. Iz tog razloga odgovorni turizam nužan je preduvjet razvoja područja u prepoznatljivu i poželjnu turističku destinaciju.

Literatura

1. Bartoluci, M; **Odnos turizma i sporta** u M. Bartoluci (ur.), Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog skupa „Menadžment u sportu i turizmu“ Turizam i sport, Zagreb, 2004.
2. Bučar, K.; Škorić, S., Prebežac, D.: **Pravila ponašanja u turizmu i njihov utjecaj na održivi razvoj, Acta Turistica, Vol. 22, No. 2, Zagreb, 2010.**
3. Center for Responsible Tourism, <http://www.responsibletravel.org/home/index.html> (06.05. 2012.)
4. Čorak, S.; Mikačić, V.: **Hrvatski turizam – plavo, bijelo, zeleno**, Institut za turizam, Zagreb 2006.
5. Hrščak, V. I dr.: **Stručna podloga za zaštitu porječja rijeke Mrežnice**, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2007.
6. Jajčević, Z.; Pažur, B.; Hemar, E.: **Zlatna knjiga hrvatskog kajakaštva na divljim vodama**, Libara Editio d.d., Zagreb 2011.
7. Pravdić, V.: **Sustainable Development: Its Meaning, Perception and Implementation – The case of ecotourism in Croatia**, Društvena istraživanja, Vol. 12, No.3-4, Zagreb, str. 285-309
8. Turistička zajednica karlovačke županije, www.tzkz.hr (02.05. 2012.)